



ESCALADIU. Foto abbaye-escaladieu.com, maig 2015.

L'edifici

L'església actual és el resultat de les modificacions sofertes per l'edifici primitiu consagrat el 1160. Cal destacar la seriositat i simplicitat cistercenca. És una construcció de nau única, amb volta apuntada i amb capelles laterals entre contraforts, unides per un passadís. L'absis i les absidioles eren carrades, però desaparegueren durant els segles XIV i XV. Al mur del braç nord, a l'alçada d'un pis hi ha les traces del portal del dormitori dels monjos, al qual s'accedia a través d'una escala desapareguda.

L'amplia sala capitular, de finals del segle XII, disposa de quatre columnes amb capitells, on van a parar els nervis de totxo que sostenen les voltes. El portal i les finestres que il·luminen l'estança són amb volta de mig punt, sostingudes, també per columnes i capitells simples com els de l'interior.

Del claustre, només en queda la traça de l'espai que ocupava. Unes arcades al mur formen l'*Armarium*, o biblioteca del claustre.

El campanar és octogonal. El varen construir damunt de l'antic romànic, que era quadrat, a sobre del creuer sud.

La seva bona acústica fa que s'hi celebren concerts cada estiu.

Recopilació i fotos, Lluís Fernàndez López



AARS

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL

Núm. 151

9, 10 i 11 de maig de 2015

OCCITÀNIA

SANT LÍSER

Població i història

Sant Líser és un municipi d'Occitània, del departament de l'Arieja, i territori de Coserans, situat a dos quilòmetres al nord de Sant Gironç, la capi-



SANT LÍSER. Catedral de la vila baixa.

tal. La població catalana més important, situada al sud, en línia recta aproximadament, és Esterri d'Àneu. Els noms en francès són Saint-Lizier i Saint-Girons. Els seus derivats en occità i català són Liceri o Lliceri, també anomenat Lleïr, Llehí o Lliser. Santllehí deriva d'aquest nom.



SANT LÍSER. Alguns carreus dels l'absis són aprofitats de construccions romanes.

Un segle més tard va ser la seu del bisbat de Coserans. El segon bisbe que va tenir fou Glicerius o Licerius, considerat sant més endavant, amb el nom de Líser. La seva popularitat fou tal que la catedral i la població prengueren el seu nom. Després d'un temps de turbulències es construïren dues catedrals romàniques: a la vila alta, la de Nostra Senyora de la Seu (seu del bisbe), i a la vila baixa, la de Sant Líser.



SANT LÍSER. Detall del portal amb l'alternança de pedra i maó.

Durant l'edat mitjana era un dels

La població, la formen dues parts ben diferenciades: la vila baixa i la vila alta. S'assenta sobre l'antiga ciutat romana de Consonranni, fundada, probablement, poc abans del segle I. Durant el segle IV o V la part alta fou envoltada d'una muralla de 700 m de perímetre, amb sis torres quadrades i sis de rodones.

Va caure en desús després de l'anexió de la Bigorra per França el 1607 i perdé les seves funcions defensives. A poc a poc es va anar desmantellant.

Avui està completament restaurat. En sis sales s'exhibeix un museu històric i folklòric. Des del capdamunt de la torre més alta es pot contemplar, en un dia clar, una extraordinària panoràmica dels paisatges de la rodalia.



CASTELL DE MAUVEZIN. Foto: france-voyage.com maig, 2014.

ABADIA D'ESCALADIU

Escaladiu va ser una abadia cistercenca que es troba situada al sud de Mauvezin, del qual parlem al paràgraf anterior, en una vall boscosa i silenciosa, al terme municipal de Bonemason (francès, Bonnemazon).

Història

Va ser fundada al voltant de l'any 1142. Divuit anys més tard es va consagrar l'església. El seu màxim esplendor, el va obtenir com a conseqüència d'haver construït un hostal o hospital on acollien els peregrins que feien la ruta de Sant Jaume de Galícia, la mateixa que hem esmentat en parlar de Sant Líser i de Sant Gaudenç.

La guerra dels Cent Anys va afectar l'abadia, però se'n va sortir força bé (1373). No va passar el mateix el 1518 i el 1567 en què incendis i saquejos malmeteren sèriament la major part del conjunt arquitectònic.

A finals del segle XVII, principis del XVIII es varen fer importants obres de reconstrucció, però la Revolució Francesa va significar el toc de gràcia per a un establiment que ja es trobava en una situació delicada. El 1793 va ser venuda i es convertí en lloc de concentració de caçadors. El 1830 el claustre va ser desmuntat i tornat a vendre. L'any 1938 va ser declarada monument històric i, des de 1997 és de propietat pública, que té cura de la restauració i conservació.

La col·legiata

L'església que hi havia, de la qual no se sap gairebé res, a finals del segle XI esdevingué un seminari de canonges, per voluntat del bisbe de Comenges. Al mateix temps es cobrí amb volta la nau. Amb tot, l'església actual és fruit d'una restauració de finals del segle XIX, quan també es va

construir la part superior del campanar, en estil neoromànic (actualment aixopluga un carilló de 36 campanes).



COL·LEGIATA DE SANT PERE I SANT GAUDENÇ. Portal d'estil flamíger, amb el crismó romànic al capdamunt.

La portalada romànica va desaparèixer com a conseqüència de les guerres de Religió. Avui la substitueix una d'estil gòtic flamíger, construïda el segle XVI, que conserva, en el frontó, un crismó romànic.

Disposa de tres naus capçades per absis semicirculars sense transsepte. Té alguns capitells historiats, els dels pilars del cor foren restaurats amb poca cura. El que representa la temptació d'Adam i Eva té molta similitud amb un de Jaca. Són interessants també uns tapissos del segle XVIII amb els temes, *El triomf de la Fe*, segons un quadre de Rubens i *El martiri de Sant Gaudenç*.

El claustre, construït entre els segle XII i XIII, va ser desmuntat i venut a peces a principis del segle XIX i, entre els anys 1986 i 1989 es va reconstruir amb capitells originals, còpies i afegits moderns. Té una sala capitular gòtica annexa.

CASTELL DE MAUVEZIN

Castell occità d'origen medieval, situat al departament francès dels Alps Pirineus, a la regió del Migdia Pirineus, al territori de la Bigorra, al terme municipal de Mauvezin. Els francesos l'anomenen *Chateau de Mauvezin*.

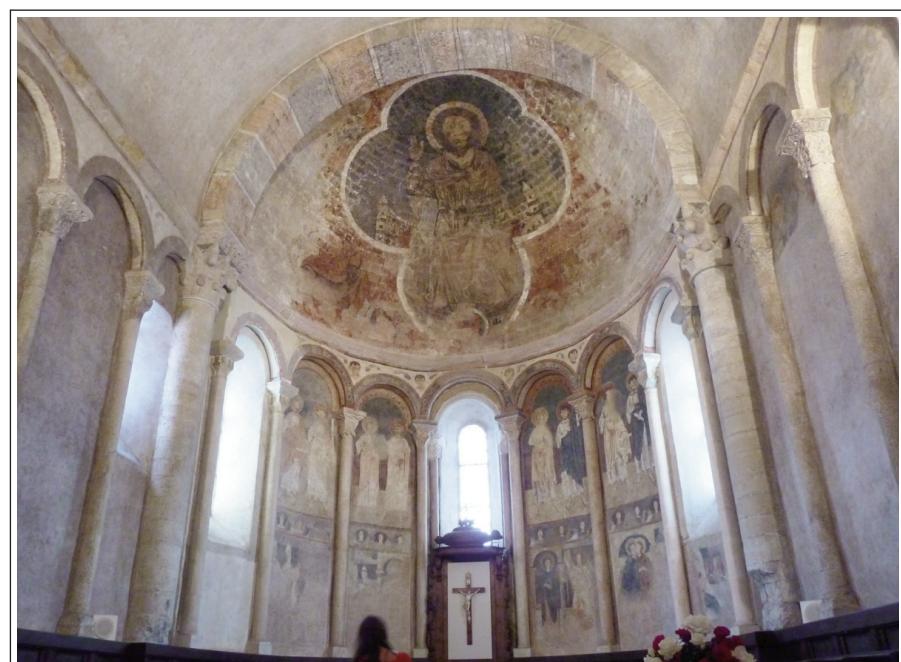
A l'alta edat mitjana ja hi havia una construcció defensiva i durant el segle XI els comtes de Bigorra hi construïren un castell que va ser reconstruït per Gaston Febus el 1380. Formà part de la família Foix-Bearn que més tard es convertiren en reis de Navarra i així passà a Enric III (IV de França).

punts de pas d'un camí secundari de Sant Jaume de Galícia. L'any 1801, com a conseqüència de la Revolució Francesa, es va suprimir el bisbat de Couserans. El palau episcopal s'utilitzà com a hospital psiquiàtric fins l'any 1969, en què es va destinar a usos turístics.

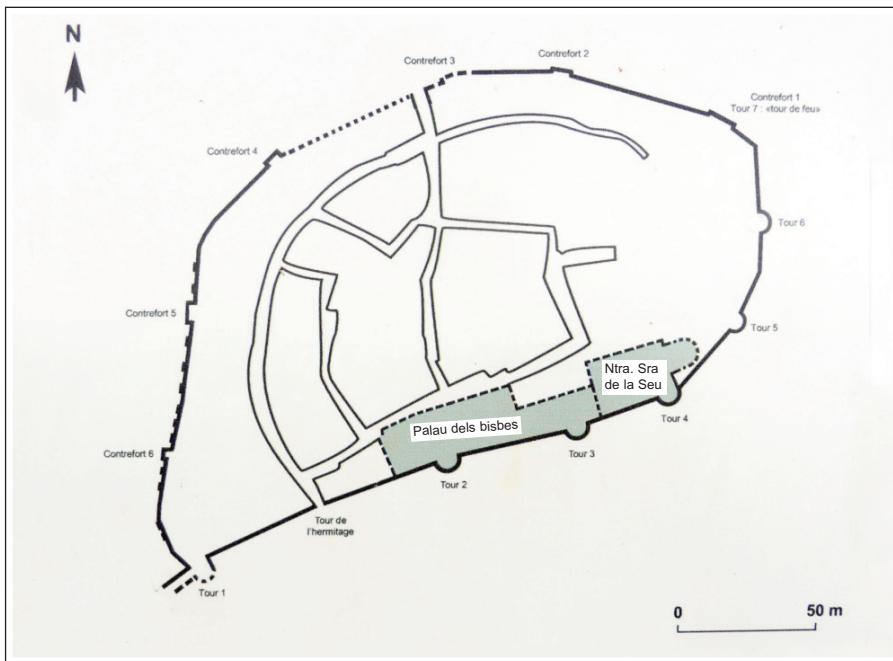
La catedral

Sant Líser és un edifici de nau única (segles XIV-XV), amb transsepte, absis central i dues absidioles d'estil romànic, que conformen la part més interessant del temple. Exteriormet presenten carreus, aprofitats de construccions romanes.

Interiorment són decorats amb pintures distribuïdes entre les columnes adossades als murs. Són de finals del segle XI es distribueixen en dos nivells. Al superior hi ha uns apòstols molt similars als de Sant Pere d'Àger. Les de la part inferior representen el cicle de l'Encarnació. Es creu que foren les primeres obres del taller del Mestre de Pedret. La volta d'esfera de l'absis central és decorada amb un Crist en majestat, datat de finals del segle XIII. També hi ha pintures com les dels mus, al sostre de l'absidiola nord, amb la representació de la Jerusalem celeste, un tema estrany en aquesta època.



SANT LÍSER. Les pintures entre columnes són del segle XI. La de la volta d'esfera, del segle XIII.



SANT LÍSER. Vila Alta. Perímetre de muralles i situació del palau dels bisbes i de la Seu.

El campanar és d'estil tolosà, de maó, començat a l'època romànica i acabat a finals del segle XIII, amb estil gòtic meridional, amb les característiques obertures en forma de mitra.



SANT LÍSER. Vila alta. Palau dels bisbes.

El claustre té dos pisos. Els baixos són del segle XII i XIII. Els capitells més antics i acurats són els de la galeria nord. Tots plegats es distingeixen per la seva decoració simbòlica. Són escasses les escenes bíbliques. Damunt es va construir un pis durant el segle XIV i es decorà amb pintures murals al fresc.

El portal és del segle XV, construït alternant pedra i maó. Els capitells són ornats amb temes vegetals i els fusts de les columnes són de marbre blanc.

SANT GAUDENÇ

La població

Localitat occitana al departament de l'Alta Garona, situada a la riba esquerra de la Garona, al territori de Comenge, de la qual és la capital. La població catalana més important, situada al sud, en línia recta aproximadament, és Viella. El seu nom original occità és Sent Gaudenç (pronunciat com en català) i en francès Saint-Gaudens.

Centra la població, d'uns 17.500 habitants, la gran col·legiata dedicada a Sant Pere i Sant Gaudenç, un pastor i màrtir local que es considera que va morir decapitat l'any 475. Santificat el pastor, la primitiva població coneguda per *Mas de Sent Peire* va prendre el nom de Sant Gaudenç.



COL·LEGIATA DE SANT PERE I SANT GAUDENÇ, situada al centre de la població de Sant Gaudenç.